การส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์คุณธรรมจริยธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดบูรพาภิราม จังหวัดร้อยเอ็ด

Promoting Analytical Thinking Skills and Morality in the Buddhist School General Education Department Burapha Phiram Temple Roi Et Province

พระไพบูลย์ ปภสฺสโร (ทักขินัย)
Phra Paiboon Phabhassaro (Thakkhinai)
พระครูวาปีจันทคุณ
Pharkhru Vapeechanthakhun
ไพฑูรย์ สวนมะไฟ
Phaitoon Suanmafai
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด
Roi-Et Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya
Email: Assajeree2@hotmail.com

(**Received**: July 15, 2025/ **Revisec**: July 15, 2025/ **Accepted**: August 20,2025)

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา วัดบูรพาภิราม 2) เพื่อศึกษาการส่งเสริมพัฒนาการองค์ความรู้ในการคิดวิเคราะห์และจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา วัดบูรพาภิราม โดยการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ทั้งสิ้น 30 รูป/คน แล้วนำเสนอผลการวิจัยด้วยพรรณนาวิธี

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมงเป็นการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ทางธรรมและทางโลกที่ช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลและมีจริยธรรม การเรียนการสอนควรเชื่อมโยงเนื้อ หาทางธรรมะกับวิชาการทั่วไป เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างธรรมะกับการดำรงชีวิต และสามารถวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ผ่านมุมมองทางพุทธศาสนา นักเรียนควรได้รับการฝึกการตั้งคำถาม การวิเคราะห์เนื้อหา และการมองหลายแง่มุม โดยการสอนให้คิดอย่างมีเหตุผลและไม่เชื่อข้อมูลต่างๆ โดยไม่มีการพิจารณาอย่างถี่ถ้วน

แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ การสร้างวัฒนธรรมโรงเรียนที่ดี: ส่งเสริมการสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบ เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในหลักสูตรการศึกษา เช่น การเรียนรู้เรื่องความซื่อสัตย์ การเคารพผู้อื่น การทำงานหนัก และการรับผิดชอบต่อหน้าที่ สร้างความเข้าใจและความตระหนักในเรื่องคุณธรรม เช่น การประกวดโครงการที่เกี่ยวข้องกับการบริการสังคม การอบรม

เชิงปฏิบัติการ และกิจกรรมที่ส่งเสริมความรับผิดชอบ โดยใช้กิจกรรมที่ให้ประสบการณ์ตรง เช่น การทำโครงการบริการสังคม การเป็นผู้นำในกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงความรับผิดชอบและผลกระทบของการกระทำของตน

คำสำคัญ: แนวทางการส่งเสริม; คุณธรรมจริยธรรม; โรงเรียนพระปริยัติธรรม

Abstract

This research aimed to study the learning behavior and promotion of morality and ethics at the Burapha Phiram Temple General Education School, and to study the promotion of knowledge development in analytical thinking and ethics of students at the Burapha Phiram Temple General Education School by interviewing 30 key informants and presenting the results of the research in a descriptive manner.

The research results found that The approach to promoting analytical thinking skills of students in Buddhist schools is a combination of learning about Dhamma and worldly matters that help students be able to think analytically and make decisions with reason and ethics. Teaching should link Dhamma content with general academic subjects so that students can see the relationship between Dhamma and life and be able to analyze various problems through a Buddhist perspective. Students should be trained in asking questions, analyzing content, and looking at multiple perspectives by teaching them to think rationally and not believe information without careful consideration.

Guidelines for promoting morality and ethics include: Creating a good school culture: Promote the creation of an atmosphere that supports the performance of duties and responsibilities. Regarding morality and ethics in the curriculum, such as learning about honesty, respect for others, hard work, and responsibility for duties. Create understanding and awareness of morality, such as project competitions related to community service, workshops, and activities that promote responsibility. Use activities that provide direct experiences, such as community service projects, leadership in various activities, so that students learn about responsibility and the consequences of their actions.The knowledge gained from the research shows that promoting analytical thinking skills of students in Buddhist schools should be a combination of religious and academic learning so that students can analyze various problems with a Buddhist perspective. Teaching should emphasize asking questions, analyzing content, and thinking logically, without believing information without verification, including creating a good school culture, promoting performance of duties and responsibilities, organizing activities

that emphasize morality, such as social service project competitions, workshops, and activities that provide direct experience in responsibility, allowing students to practice and apply morality in real life.

Keywords: promotion guidelines; morality; Buddhist schools

1. บทนำ

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาที่วัดโดยพระสงฆ์ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณรได้เล่าเรียนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ควบคู่ไปกับวิชาสามัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยโรงเรียนมีสถานภาพเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎกระทรวง ว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2548 จัดเป็นโรงเรียนในระบบเช่นเดียวกับ รูปแบบโรงเรียนของรัฐและเอกชนทั่วไป ซึ่งคณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม ได้ออกประกาศมหาเถรสมาคม ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2553 กำหนดให้มีการบริหารจัดการศึกษาตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากำหนด ด้วยเหตุนี้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จึงนับเป็นสถานศึกษาแห่งสถาบันพระพุทธศาสนาภายใต้การกำกับดูแลของคณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม ในการสนับสนุนส่งเสริมของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติโดย เป็นสถานศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างโอกาสทางการศึกษาแก่เด็กและนักเรียนที่ด้อยโอกาสและยากจนจำนวนมากในพื้นที่ต่างๆ ที่ไม่สามารถหรือไม่มีโอกาสได้ศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐและเอกชนทั่วไปได้ นอกจากนี้ยังเป็นสถานศึกษาที่มีเป้าหมายในการจัดการศึกษาเป็นเอกลักษณ์และมีวัตถุประสงค์พิเศษ กล่าวคือ เป็นโรงเรียนเฉพาะทางด้านพระพุทธศาสนาที่มุ่งเน้นการสร้างศาสนทายาทที่ดี เพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมเป็นพุทธศาสนทายาทที่เปี่ยมปัญญาพุทธธรรม ประพฤติปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัยอันเป็นพุทธบัญญัติ มีหลักพุทธธรรมนำชีวิตอันเป็น คุณลักษณะปริยัติสามัญที่พึงประสงค์ และสามารถทำหน้าที่เผยแผ่พุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และคุณภาพชีวิตของประชาชนในเชิงบูรณาการวิชาการทั้งทางธรรมและทางโลกได้อย่างดีมีวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันอีกด้วย (ส่วนการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2557)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ วัดบูรพาภิราม สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 10 เป็นโรงเรียนขนาดกลาง จัดการศึกษาแก่พระภิกษุ-สามเณร เพื่อส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาแก่ผู้เรียน ในส่วนของการศึกษาพระพุทธศาสนานักเรียนนอกจากได้เรียนหลักสูตรกลุ่มสาระสังคม ศาสนา และวัฒนธรรมแล้วยังได้ศึกษารายวิชาที่เป็นหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกนักธรรมและบาลี เพื่อปลูกฝังทักษะในการคิดวิเคราะห์และความรู้ด้านพระพุทธศาสนาและสร้างอัตลักษณ์การเป็นผู้มีศีลธรรมจริยธรรม อันเป็นคุณสมบัติสำคัญของบรรพชิต กิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนาเป็นการได้ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียน ซึ่งมีทั้งกิจกรรมโดยตรงและโดยอ้อม เมื่อจบการศึกษาแล้วโดยมากจะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด และมหาวิทยาลัยของรัฐทั้งในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดใกล้เคียง เป็นสถานศึกษาผลิตนักเรียนที่มีอัตลักษณ์การมีความรู้คู่คุณธรรม

ปัจจุบันการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนส่วนมากทำได้โดยการสอดแทรกในรายวิชาต่างๆ ทุกครั้งที่จัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ซึ่งมีการสอดแทรกในทุกกิจกรรมที่สถานศึกษาไส้จัดให้นักเรียน เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมเดินแถวกลับบ้าน กิจกรรมไหว้ครูกิจกรรมกีฬา เป็นต้น ส่วนการส่งเสริม

โดยตรงนั้นก็มีในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งเป็นเรื่องของจริยธรรมโดยตรงตามหลักสูตรกำหนด แต่การส่งสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนนั้นใช่ว่าจะดำเนินไปด้วยดี บางครั้งอาจพบปัญหาหลายประการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา หรือผู้ปกครองของนักเรียนมีความแตกต่างกัน ซึ่งสั่งสมมาเป็นเวลานานจึงส่งผลโดยตรงกับคุณธรรมจริยธรรมที่มีอยู่ในตัวนักเรียน บางคนมีพฤติกรรมก้าวร้าว บางคนมีพฤติกรรมลักขโมย บางคนมีพฤติกรรมรังแกผู้อื่น เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ย่อมเป็นแรงกระตุ้นให้สถานศึกษาต้องหาทางแก้ไข ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์และคุณธรรมนำความรู้ นอกจากครูผู้สอนได้ตระหนักในการปรับการเรียนการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้แล้ว ครูผู้สอนควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้มีการสอนแทรกคุณธรรมในการจัดการรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน จัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน จัดประกวดสื่อนวัตกรรมด้านคุณธรรม ยกย่อง เชิดชูผู้มีคุณธรรมจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมตามความเหมาะสมในบริบทของสถานศึกษา (พระณธัชพงศ์ โนทายะ, 2561)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์และการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ วัดบูรพาภิราม ในประเด็นการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาและการส่งเสริมศีลธรรมและจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพพฤติกรรมการเรียนรู้การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา วัดบูรพาภิราม

2.2 เพื่อศึกษาการส่งเสริมพัฒนาการองค์ความรู้เกี่ยวกับทักษะการคิดวิเคราะห์คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา วัดบูรพาภิราม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อวิเคราะห์องค์ความรู้และทักษะเป็นการวิจัยการคิดวิเคราะห์และคุณธรรม (Documentary Research) มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาคำสอนเกี่ยวกับทักษะการคิดวิเคราะห์ แนวคิดคุณธรรมและจริยธรรม การเรียนการสอนพระพุทธศาสนา และการส่งเสริมศีลธรรมและจริยธรรม จากเอกสาร หนังสือตำรา บทความ เว็บไซต์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรและนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา วัดบูรพาภิราม ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ผู้บริหาร	3 รูป/คน
2. ครู	5 รูป/คน
3. เจ้าหน้าที่	5 รูป/คน
4. นักเรียน	17 รูป

รวมกลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้น 30 รูปคน

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 แนวทางการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโรงเรียนพระริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดบูรพาภิราม

แนวทางการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านสติปัญญาเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และประยุกต์ใช้ความรู้ทางศาสนาและโลกียวิสัยได้อย่างลึกซึ้งและมีเหตุผล แนวทางในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านสติปัญญาอาจประกอบไปด้วย การสอนแบบกระตุ้นการคิด ใช้วิธีการสอนที่ไม่เพียงแค่การบอกข้อมูล แต่กระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ ตั้งคำถาม และหาคำตอบด้วยตนเอง เช่น การอภิปราย การโต้วาที หรือการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ที่เชื่อมโยงความรู้ทางธรรมะกับความรู้ทางโลกียวิสัย เช่น การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเปรียบเทียบกับแนวคิดทางจิตวิทยาหรือปรัชญา ทำให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ จะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ทำให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ อาจารย์หรือผู้รู้สามารถช่วยแนะนำแนวทางการคิดและการตัดสินใจที่ถูกต้องตามหลักธรรม เพื่อให้นักเรียนมีแนวทางในการคิดวิเคราะห์ที่ถูกต้องและเหมาะสม การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านสติปัญญาของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมจึงเป็นการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ทางธรรมและทางโลกที่ช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลและมีจริยธรรม แนวทางการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดบูรพาภิราม มีแนวทาง ดังนี้

การบูรณาการความรู้ทางธรรมะกับวิชาสามัญ การเรียนการสอนควรเชื่อมโยงเนื้อหาทางธรรมะกับวิชาการทั่วไป เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างธรรมะกับการดำรงชีวิต และสามารถวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ผ่านมุมมองทางพุทธศาสนา การฝึกการคิดแบบวิพากษ์ นักเรียนควรได้รับการฝึกการตั้งคำถาม การวิเคราะห์เนื้อหา และการมองหลายแง่มุม โดยการสอนให้คิดอย่างมีเหตุผลและไม่เชื่อข้อมูลต่างๆ โดยไม่มีการพิจารณาอย่างถี่ถ้วน กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ: การจัดกิจกรรมกลุ่มหรือโครงการที่ต้องใช้การวิเคราะห์

และการแก้ปัญหาร่วมกันจะช่วยให้นักเรียนฝึกการคิดวิเคราะห์ในบริบทของการทำงานร่วมกับผู้อื่น การใช้เหตุการณ์ในชีวิตจริงหรือกรณีศึกษาต่างๆ มาให้นักเรียนวิเคราะห์สถานการณ์และเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ การออกแบบการประเมินผลที่เน้นการวิเคราะห์ การเปรียบเทียบ และการสังเคราะห์ข้อมูล เช่น ข้อสอบที่ใช้คำถามเปิด หรือการเขียนเรียงความ ซึ่งนักเรียนต้องใช้การคิดวิเคราะห์ในการตอบคำถาม การกระตุ้นให้นักเรียนอ่านหนังสือที่หลากหลายและการเขียนบทความเชิงวิเคราะห์เป็นประจำจะช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเสริมการเรียนรู้ เช่น การใช้สื่อการสอนออนไลน์ วิดีโอที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่เรียน หรือโปรแกรมต่างๆ ที่ช่วยกระตุ้นการคิดวิเคราะห์แนวทางเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดบูรพาภิราม มีทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ดีขึ้น และสามารถประยุกต์ใช้ในการศึกษาและชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ.

4.2 แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดบูรพาภิราม จังหวัดร้อยเอ็ด

แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านหน้าที่และความรับผิดชอบในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดบูรพาภิราม สามารถทำได้หลายวิธี นี่คือแนวทางที่อาจเป็นประโยชน์ ได้แก่ การสร้างวัฒนธรรมโรงเรียนที่ดี: ส่งเสริมการสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบ เช่น การจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความร่วมมือ การฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการเป็นผู้นำและการทำงานเป็นทีมการสอนคุณธรรมจริยธรรมในหลักสูตรการศึกษา: รวมเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในหลักสูตรการศึกษา เช่น การเรียนรู้เรื่องความซื่อสัตย์ การเคารพผู้อื่น การทำงานหนัก และการรับผิดชอบต่อหน้าที่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม: จัดกิจกรรมเสริมสร้างความเข้าใจและความตระหนักในเรื่องคุณธรรม เช่น การประกวดโครงการที่เกี่ยวข้องกับการบริการสังคม การอบรมเชิงปฏิบัติการ และกิจกรรมที่ส่งเสริมความรับผิดชอบการสร้างแบบอย่างที่ดี: ให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม การที่ครูแสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนปฏิบัติตามการสนับสนุนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง: ใช้กิจกรรมที่ให้ประสบการณ์ตรง เช่น การทำโครงการบริการสังคม การเป็นผู้นำในกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงความรับผิดชอบและผลกระทบของการกระทำของตน การประเมินและติดตามผล: การประเมินความก้าวหน้าในการพัฒนาเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ เช่น การจัดทำรายงานการประเมินผล การรวบรวมความคิดเห็นจากนักเรียนและครูเพื่อปรับปรุงกลยุทธ์และกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ แนวทางเหล่านี้อาจช่วยให้การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนพระปริยัติธรรมมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานักเรียนในด้านต่างๆ ในแนวทางการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และคุณธรรมจริยธรรมโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดบูรพาภิราม จังหวัดร้อยเอ็ด ในทุก ๆ ด้าน นั้น ให้นักเรียนปฏิบัติตน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักศีล คือไม่เบียดเบียน และไม่ทำร้ายทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น เช่น ในด้านกตัญญูกตเวที ตอบแทนคุณผู้มีพระคุณโดยไม่ไปเบียดเบียนใครให้เดือดร้อน ในด้าน ความมีระเบียบวินัยก็ไม่ไปก่อความเดือดร้อนความวุ่นวายให้กับผู้อื่น ในด้านความสามัคคี ก็สามัคคีกันทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม และด้านหน้าที่ความรับผิดชอบ ทำหน้าที่และความ

รับผิดชอบของตน โดยไม่ไปเอารัดเอาเปรียบใครเป็นต้น ซึ่งเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของนักเรียนและทำให้นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข การประยุกต์ใช้ในบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ได้แก่ การปรับหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และคุณธรรมจริยธรรม การจัดอบรมให้กับครูเพื่อให้สามารถใช้กลยุทธ์และวิธีการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ปกครองในการสนับสนุนการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน การวิจัยนี้สามารถนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการศึกษาและการฝึกอบรมที่ช่วยให้โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามารถสร้างผู้เรียนที่มีทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ดีและมีคุณธรรมจริยธรรมที่แข็งแกร่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 หลักธรรมที่ใช้ในการปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชน จากการศึกษาวิจัยพบว่า หลักธรรมที่ใช้ในการปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนตามหลักศีล 5 เพราะเป็นหลักจริยธรรม ขั้นพื้นฐาน และเป็นหลักความประพฤติที่ดีงามของเยาวชน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติตามดำรงตนอยู่ในความดี สามารถควบคุมตนเอง ปรับตนเอง และมีความปรารถนาดีต่อกัน ศีลห้าจึงเป็นเครื่องมือที่จะทำให้ เยาวชนพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้ไปสู่เป้าหมายสูงสุดของชีวิตได้ ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาเกรียงศักดิ์ กิตฺติชโย (ไชยสมศรี) ได้เสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์หลักศีล 5 ที่มีผลกระทบต่อกระบวนการควบคุมทางสังคม” จากการวิจัยเชิงวิเคราะห์แบบพรรณนา ผลการศึกษาวิจัยพบว่า หลักคำสอนศีล 5 เป็นหลักคุณธรรมเชิงห้ามปราบอันเป็นเครื่องมือที่เกื้อกูลให้ผู้ปฏิบัติตามสามารถเข้าถึงจุดหมายแห่งชีวิตที่ดีงาม กระบวนการควบคุมทางสังคมทั้งหมด ล้วนมีจุดมุ่งหมายให้สมาชิกของสังคมยอมรับและปฏิบัติตามบรรทัดฐานต่าง ๆ ของสังคม เช่น กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและจารีตประเพณี หลักศีล 5 ที่มีผลกระทบต่อกระบวนการควบคุม ปรากฏออกมาโดยการใช้มาตรการต่าง ๆ ควบคุมพฤติกรรมของบุคคล การใช้มาตรการควบคุมทางสังคมดังกล่าว มุ่งก่อให้เกิดการควบคุมบุคคลสองประเภทคือ (1) การควบคุมภายใน ซึ่งหมายถึงการปลูกฝังคุณธรรมในตัวบุคคลให้มีหิริโอตตัปปะหรือมโนธรรมต้องการทำความดี ละเว้นการทำชั่ว ด้วยความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดีของตนเองซึ่งเป็นหลักของความจริง และ (2) การควบคุมภายนอก ซึ่งย้ำการให้รางวัลจูงใจให้คนทำความดีและการลงโทษเพื่อขู่ให้บุคคลละเว้นการทำความผิด ตามหลักเกณฑ์ความถูกต้องและเป็นธรรม ก่อให้เกิดความมีระเบียบวินัยในสังคม

หลักธรรมที่ใช้ในการปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 จากการศึกษาวิจัยพบว่า เพื่อให้เยาวชน รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเสียสละส่วนตนทำประโยชน์ให้กับส่วนรวม มีวาจาที่สุภาพ น้ำเสียงที่ไพเราะน่าฟัง พร้อมที่จะเป็นจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคม และปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอทำให้เยาวชนสามารถปรับตัวกันกับผู้อื่นได้ ทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุขซึ่งสอดคล้องกับ พระครูสุขุมสังฆการ (วรเมธ โพธิสาโร) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาเยาวชน: ศึกษาเฉพาะกรณีพระเทพวงศาจารย์ (คูณ ขนฺติโก) สรุปความได้ว่า หลักปัญญาได้ประยุกต์สอนให้เยาวชนเป็นคนดีรู้จักเหตุและผล สิ่งควรไม่ควรทำ สอน

ด้วยความเป็นกัลยาณมิตร ใช้อุบายวิธีในการสอบถามกระตุ้นปัญญา สอนให้รู้คุณค่าปัญญา เล่านิทานหรือเหตุการณ์ให้เกิดปัญญา สอนโดยใช้สื่อทางประเพณีท้องถิ่น และสอนโดยการสาธิตให้เยาวชนดูเป็นตัวอย่างเพื่อเกิดปัญญารู้จริง ส่วนวิธีการปลูกฝังจริยธรรมแก่เยาวชน คือ สอนให้เยาวชนมีเมตตาด้วยการเลี้ยงสัตว์ ปลูกฝังค่านิยมในการทำงาน ส่งเสริมอาชีพและเทคโนโลยี ส่งเสริมงานอดิเรก และกิจวัตรที่ดีงามแก่เยาวชน ผลสัมฤทธิ์ในการประยุกต์หลักพุทธธรรมมี 3 ด้าน ทำให้เยาวชนมีความดี มีความสุข และมีความเก่งหรือความสามารถในการดำรงชีวิต การสงเคราะห์เยาวชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือ (1) การให้ทาน คือ ให้ปัจจัย 4 ที่จำเป็นต่อการศึกษาของเยาวชน และการให้ความรู้เป็นทาน ที่เรียกว่า ธรรมทาน (2) การให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อเยาวชน (3) การนำเยาวชนร่วมบำเพ็ญประโยชน์ในโครงการและกิจกรรมหลายอย่าง (4) การวางตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อเยาวชน

หลักธรรมที่ใช้ในการปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนตามหลักอิทธิบาท 4 จากการศึกษาวิจัยพบว่า หลักอิทธิบาท 4 มีความสำคัญยิ่ง เพราะถ้าเยาวชนทำตามหลักอิทธิบาท 4 เป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานที่จะช่วยนำพาผู้ปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จในกิจการงานต่าง ๆ เช่น เมื่อเป็นนักเรียนก็ต้องหมั่นเข้าเรียน ตั้งใจเรียนอยู่สม่ำเสมอ ไม่ถ้อถอย หมั่นใคร่ครวญในวิชาเรียนว่าตนนั้นบกพร่องที่ตรงไหน แล้วปรับปรุงแก้ไข การเรียนนั้นก็จะประสบผลสำเร็จดังใจมุ่งหมาย เมื่อฝึกฝนอยู่เป็นประจำก็จะประสบผลสำเร็จในการเรียน การทำงานและในทุก ๆ ด้านซึ่งสอดคล้องกับ สถิต รัชปัตย์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง“การประยุกต์หลักอิทธิบาท4ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาคฤหัสถ์” ผลการศึกษาพบว่าความเข้าใจในองค์ประกอบของอิทธิบาท 4 อันประกอบไปด้วยฉันทะ คือ ความพึงพอใจ วิริยะคือความเพียร จิตตะ คือ ความเอาใจฝักใฝ่ วิมังสา คือ ความไตร่ตรองโดยนักศึกษาส่วนใหญ่มีความเข้าใจความหมายที่ถูกต้อง ตรงกันด้านวิธีปฏิบัตินั้นพบว่า นักศึกษาคฤหัสถ์ส่วนใหญ่ได้ให้ทัศนคติที่คล้ายคลึงกันว่า ในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นแล้วเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือประสบผลสำเร็จในสิ่งที่ทำต้องเริ่มที่ฉันทะให้เกิดขึ้นในใจก่อน เพื่อรักชอบที่จะทำสิ่งนั้นจากนั้น จึงต้องใช้วิริยะใช้ความพยายามสุดความสามารถ และต้องอาศัยจิตตะคือการเอาใจจดจ่อต่อสิ่งที่ตนทำหากเกิดปัญหาอุปสรรคก็ใช้วิมังสาคือการไตร่ตรองหาเหตุผล พยายามแก้ไขปัญหาการงานก็จะประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพสูงสุด

5.2 แนวทางในการส่งเสริมพัการคิดวิเคราะห์และจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนพระริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา วัดบูรพาภิราม แนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการองค์ความรู้ในการคิดวิเคราะห์และจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนพระริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา วัดบูรพาภิรามจากการศึกษาวิจัย พบว่า มี 4 ด้าน คือ

1) แนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมด้านกตัญญูกตเวที จัดกิจกรรมที่เป็นแนวทางให้เยาวชนมีความรู้สำนึกในผู้มีพระคุณ (กตัญญู) ได้แก่ กิจกรรมเทียนแด่แม่ เป็นกิจกรรมที่ทำให้เยาวชนสำนึกในบุญคุณแก่ผู้มีพระคุณ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณบิดามารดา และคุณครูอาจารย์ และกิจกรรมผ้าป่ากิเลสเป็นกิจกรรมที่ทำให้เยาวชนวางแนวทางในการตอบแทนคุณต่อผู้มีพระคุณ (กตเวที) เช่น บิดา มารดา ครูอาจารย์ โรงเรียน เพื่อน สังคม ประเทศชาติ และศาสนาที่ตนนับถือซึ่งสอดคล้องกับ อรุณวรรณ บุญเทียบทิฆัมพร ได้

ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนด้วยพุทธภาวนา: กรณีศึกษาค่ายคุณธรรมวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการอบรมของค่ายคุณธรรมวัดอุโมงค์ และเพื่อศึกษาการพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนด้วยพุทธภาวนา ที่เข้าร่วมโครงการอบรมคุณธรรม ค่ายวัดอุโมงค์พบว่า หลังจากผ่านการอบรมทำให้นักเรียนเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับหลักพุทธภาวนาได้มาก ด้านกายภาวนานักเรียนได้ฝึกฝนตนเองการเจริญภาวนาในอิริยาบถต่าง ๆ ได้มากด้านศีลภาวนานักเรียนได้ฝึกควบคุมตนเอง ให้อยู่ในกฎกติกาควบคุมสำรวมอินทรีย์ทั้ง 5 ได้มากด้านจิตภาวนาได้ฝึกฝนตนเองในการทำสมาธิได้มากที่สุด ด้านปัญญาภาวนามีความเข้าใจในการฟังธรรมบรรยายได้มาก มองเห็นโทษของอบายมุขได้มองเห็นคุณค่าของการเป็นลูกที่ดี

2) แนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย เน้นย้ำให้เยาวชนมีความตรงต่อเวลาเป็นส่วนหนึ่งของความมีระเบียบวินัย และมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่ฝึกให้เยาวชนมีระเบียบวินัย เช่น กิจกรรมรับประทานอาหาร ฝึกให้เยาวชนเข้าแถวให้เป็นระเบียบ การจัดแถว จัดจานในการรับประทานอาหาร รวมถึงรับประทานอาหารด้วยความระมัดระวังไม่ส่งเสียงดังไม่คุยกันขนาดรับประทานอาหาร ไม่ทานอาหารหกเรี่ยราดไปทั่ว ไม่รับประทานอาหารทิ้ง ๆ ขว้าง ๆ ต้องรับประทานอาหารให้หมด เห็นคุณค่าของอาหาร หลังจากรับประทานอาหารเสร็จแล้ว ก็รอจนกว่าเยาวชนทั้งหมดจะรับประทานอาหารเสร็จพร้อมกัน แล้วเข้าแถวเพื่อไปล้างจาน โดยการจัดแถวให้เรียบร้อย ถ้ายังไม่เรียบร้อยก็จะยังไม่ได้ล้างจาน เพราะถ้าล้างจานช้าเวลาพักของเยาวชนก็จะเหลือน้อยลง ล้างเสร็จต้องจัดจาน ช้อน แก้วน้ำให้เป็นระเบียบซึ่งสอดคล้องกับ วิรัตน์ กะสันต์ ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาผลการนำคติธรรมคำกลอนทางพระพุทธศาสนาไปใช้ปลูกฝังคุณธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนบ้านหญ้าขาวผลการนำหลักคติธรรมคำกลอนทางพระพุทธศาสนาไปปลูกฝังคุณธรรมทางพระพุทธศาสนาแก่นักเรียนโรงเรียนบ้านหญ้าขาวจากการศึกษาพบว่านักเรียนได้เรียนรู้คติธรรมคำกลอนได้นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันทำให้มีพฤติกรรมดีและการกระทำดีขึ้นเช่นนักเรียนมีคุณธรรมด้านการศึกษามีระเบียบวินัยมีความประหยัดอดออมมีความซื่อสัตย์มีความกตัญญูกตเวทีมากขึ้นทำให้นักเรียนผู้ปกครองและครูตลอดจนผู้นำชุมชนมีความพอใจมีความสุข

3) แนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมด้านความสามัคคี นำหลักธรรมสำคัญที่ทำให้เยาวชนมีความสามัคคี ได้แก่ สังคหวัตถุ 4 ให้เยาวชนได้ฝึกทำงานร่วมกันประกอบกับกิจกรรมรับประทานอาหาร ที่ฝึกให้เยาวชนช่วยกันจัดระเบียบแถว และกิจกรรมนำเสนอแผนภูมิความคิด ทำให้เยาวชนได้ช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย ช่วยกันระดมความคิด วาดภาพแผนภูมิความคิด ช่วยกันนำเสนอแผนภูมิความคิด และช่วยกันตอบคำถามจากพระวิทยากรและเพื่อน ๆ กลุ่มอื่น ๆ เป็นหลักและแนวทางการทำงานร่วมกันเป็นผลทำให้มีความสามัคคีให้งานที่ได้รับมอบหมายประสบผลสำเร็จตามหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งสอดคล้องกับ สุนิสา คงทอง ทำการวิจัยเรื่อง ผลของโปรแกรมปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่มีต่อการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนพยาบาลทหารอากาศชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพอากาศ กรมการแพทย์ทหารผลการวิจัยพบว่า การมีจิตสึกนึกเกี่ยวกับประโยชน์ส่วนรวม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน จะช่วยให้เกิดความสามัคคีในสังคมเป็นอันหนึ่งอันเดียว การเสียสละที่จะทำประโยชน์ต่อส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นกิจกรรมที่ เสียสละต่อส่ว นรวมทำให้มีจิตสำนึกต่อผู้อื่น ต่อสังคมมากขึ้น และการคำนึงถึงจิตสาธารณะต่อส่วนรวมมากขึ้น

4) แนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมด้านหน้าที่และความรับผิดชอบ จัดกิจกรรมที่ทำให้เยาวชนรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบของตน ได้แก่ กิจกรรมเทียนแด่แม่ ให้เยาวชนได้มีความสำนึกคุณของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และผู้ที่มีพระคุณ ต่อเนื่องด้วยกิจกรรมผ้าป่ากิเลส ให้เยาวชนสารภาพความผิดที่เคยทำมาและตั้งใจที่จะทำความดีต่อไปในอนาคต และกิจกรรมนำเสนอแผนภูมิความคิด ที่ให้เยาวชนได้ระดมความคิดเกี่ยวกับเรื่อง บุตรที่ดีของบิดามารดา ศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ เพื่อนที่ดีของเพื่อน พลเมืองที่ดีของประเทศชาติ และสาวกที่ดีของพระพุทธศาสนา แล้วนำมาเสนอในหอประชุมและให้เพื่อน ๆ ซักถามข้อสงสัย ให้เยาวชนได้ซึมซับหน้าที่ของตน และผู้ฟังก็ตั้งใจฟัง เป็นจุดเริ่มต้นให้เยาวชนปลูกฝังคุณธรรมด้านหน้าที่และความรับผิดชอบของตน ซึ่งสอดคล้องกับ ยศ ถามูลแสน ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบของการพัฒนาชุมชนต่อศีลธรรมของเยาวชนในเขตเทศบาลนครของแก่น เขต 3 จากการวิจัยพบว่า ผลกระทบของการพัฒนาชุมชนต่อศีลธรรม พบว่า การพัฒนาชุมชนย่อมมีผลกระทบข้างเคียงที่ไม่พึงประสงค์ในหลายด้าน คือ ทำให้เยาวชนขาดจิตสำนึกในคุณค่าของหลักเบญจศีลและหลักเบญจธรรม เช่น อาจจะก่อปัญหาการทำร้ายร่างกายกันมากขึ้น ขาดสติยับยั้งจิตใจ ชอบใช้ความรุนแรงมากกว่าเหตุผลทางปัญญาเมื่อประสบกับปัญหาที่แก้ไขไม่ได้ มีผลกระทบต่อครอบครัวของเยาวชนเองที่จะต้องคอยแก้ปัญหาต่าง ๆ อยู่เสมอ ๆ เช่น หนีเรียน เที่ยวตามห้างสรรพสินค้าในตัวเมืองขอนแก่น ยุ่งเกี่ยวกับการพนันมีผลกระทบต่อชุมชนในแง่ของการปกครอง การดูแลของประธานชุมชนและคณะกรรมการที่จะต้องตรวจ สอดส่องดูแล เพื่อป้องปรามไม่ให้เยาวชนในชุมชนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องที่ผิดกฎหมาย เช่น การขายบริการทางเพศ การขายสิ่งเสพติด และมีผลต่อสถานศึกษา ซึ่งครูอาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องทำงานอย่างหนัก เพราะมีนักเรียนที่ไม่เข้าเรียนบ้าง ไปเที่ยวเตร่บ้าง หรือมีพฤติกรรมอันไม่เหมาะสมในโรงเรียน ต้องว่ากล่าวตักเตือนและลงโทษไปตามเหตุการณ์นั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ สุทธินันท์ จันทนา ได้ทำการศึกษาการติดตามผลเยาวชนที่ผ่านโครงการอบรมคุณธรรมค่ายพุทธบุตรของวัดปัญญานันทาราม ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาความรู้ในหลักธรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีความรู้ในหลักธรรมคือ การเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ การเป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ การเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน การเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ และการเป็นสาวกที่ดีของศาสนา ผลการศึกษาการนำหลักธรรมไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นำหลักธรรมไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันบ่อยครั้ง

6. องค์ความรู้ใหม่

1) แนวคิดใหม่ในการบูรณาการธรรมะกับวิชาสามัญ

การเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมเริ่มมีแนวทางใหม่ในการบูรณาการเนื้อหาธรรมะ เช่น พุทธศาสนา จริยศึกษา เข้ากับวิชาสามัญ (คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ฯลฯ) เพื่อสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ผ่านสถานการณ์จริง และสะท้อนคุณธรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์เหตุและผลของปัญหาสังคมจากมุมมองพุทธธรรม

การอภิปรายเรื่อง “กรรม” ร่วมกับหลักเหตุและผลในวิทยาศาสตร์

2) การใช้กระบวนการ Active Learning เพื่อส่งเสริมทักษะคิดวิเคราะห์

โรงเรียนได้นำกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม เช่น การเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-based Learning), การตั้งคำถามปลายเปิด (Open-ended Questioning), และการอภิปรายกลุ่ม มาใช้ในชั้นเรียนพุทธศาสนาและจริยธรรม ทำให้ผู้เรียนสามารถฝึกคิด วิเคราะห์ เหตุผล และตัดสินใจโดยมีคุณธรรมเป็นฐาน

3) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่เน้นคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ

โรงเรียนบางแห่งพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่เน้นการบ่มเพาะคุณธรรมพื้นฐาน เช่น ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความเสียสละ ความเมตตา โดยสอดแทรกผ่านกิจกรรมภาคปฏิบัติ เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ การบวชเนกขัมมะ การนั่งสมาธิ เป็นต้น ซึ่งช่วยหล่อหลอมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ความถูก-ผิด

4) การใช้พระธรรมวินัยเป็นเครื่องมือในการสอนวิเคราะห์เชิงจริยธรรม

การเรียนรู้พระธรรมวินัยไม่ได้จำกัดอยู่แค่การท่องจำ แต่มีการปรับรูปแบบให้นำไปวิเคราะห์พฤติกรรมในชีวิตประจำวัน เช่น การตีความพุทธบัญญัติเพื่อเข้าใจเจตนารมณ์และนำมาใช้ในการแก้ปัญหาอย่างมีคุณธรรม

5) การประเมินผลแบบสะท้อนคิด (Reflective Assessment)

มีการพัฒนาแบบประเมินที่ให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิดของตนเอง เช่น เขียนบันทึกสะท้อนความดี การประเมินตนเองด้านคุณธรรม และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในห้องเรียน ซึ่งช่วยส่งเสริมความคิดลึกซึ้งและจิตสำนึกที่ดีงาม

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และคุณธรรมจริยธรรมโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดบูรพาภิราม จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 2 ประการ ได้แก่

1) การปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนเป็นการแก้ปัญหาทางสังคมอย่างยั่งยืน เป็นการนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนามาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตและเป็นการวางแนวทางที่ถูกต้องดีงามให้เยาวชนได้นำไปประพฤติปฏิบัติตาม

2) รัฐบาลควรสนับสนุนให้การปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชน เพื่อให้เยาวชนไทยได้นำแนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อให้เยาวชนเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา เป็น

ศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ เป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ และเป็นสาวกที่ดีของพระพุทธศาสนาสืบไป

7.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และคุณธรรมจริยธรรมโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดบูรพาภิราม จังหวัดร้อยเอ็ด”ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำไปใช้งาน 2 ประการ ได้แก่

1) ผู้ปกครองควรนำแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมแก่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดบูรพาภิราม จังหวัดร้อยเอ็ด ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของเยาวชนต่อไป

2) โรงเรียนควรส่งเสริมและนำกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรมโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดบูรพาภิราม จังหวัดร้อยเอ็ด ไปปรับใช้ในกิจกรรมของทางโรงเรียนเป็นประจำเพื่อเป็นการสานต่อกิจกรรมให้ต่อเนื่อง ให้เยาวชนได้ยึดถือและปฏิบัติสืบต่อไป

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และคุณธรรมจริยธรรมโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดบูรพาภิราม จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการทำการวิจัยครั้งต่อไป 2 ประการ ได้แก่

1) ควรศึกษาหลักธรรมอื่น ๆ เช่น พรหมวิหาร 4 ฆราวาสธรรม 4 และอริยสัจ 4 เป็นต้น เพื่อนำไปปรับใช้ในการปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชน และเป็นการเผยแผ่หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของเยาวชนสืบไป

2) ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบของการปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนโดยใช้แนวทางที่หลากหลาย เพื่อนำไปถอดบทเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชน

8. เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2552). *คู่มือการจัดค่ายคุณธรรมแก่เยาวชน. กรุงเทพมหานคร*: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กรมวิชาการ. (2545). *คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร*: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กีรติ บุญเจือ. (2542). *จริยศาสตร์สำหรับผู้เริ่มเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร*: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

ส่วนการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2557). *คู่มือปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

พระณธัชพงศ์ โนทายะ. (2561). การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานของนักเรียนโรงเรียนมธัยมวัดไทรราษฎร์อุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา.* คณะศิลปศาสตร์: มหาวิทยาลัยเกริก.

ภาษาอังกฤษ

Department of Religious Affairs. (2009). *Ministry of Culture. Guide to organizing a morality camp for youth. Bangkok*: Agricultural Cooperative Printing House of Thailand.

Department of Academic Affairs. (2545). *Learning Management Manual for Social Studies, Religion and Culture. Documents for Basic Education Curriculum B.E. 2544. Bangkok*: The Transport and Parcel Organization.

Kirati Boonchuea. (1999). *Ethics for Beginners. 8 th edition. Bangkok*: Thai Wattana Panich Printing House.

Pali Studies Division. General Education Division. (2014). *Buddhist Education Division National Office of Buddhism Manual for the Operation of Buddhist Studies Schools General Education Division.* Bangkok*:* National Office of Buddhism Printing House.

Phra Nathatphong Notaya. (2018). Promoting Basic Morality and Ethics of Students of Wat Trairat Uppatham Secondary School Office of the Private Education Commission. *Master of Education Thesis in Educational Administration*. Faculty of Liberal Arts: Krirk University.